

газетах, журналах – 84, інформаційних листків та буклетів – 4, виступів на радіо – 18, телебаченні – 13, проведено навчання 5500 фахівців АПК;

- в мережі Internet діє сайт установи www.agronauka.com.ua, проводиться постійна популяризація результатів наукових досліджень та напрацювань науковців у соціальних мережах;

- з метою рекламування та впровадження у виробництво високопродуктивних сортів та гібридів сільськогосподарських культур селекції наукових установ НААН щорічно закладаються 9-12 науково-технологічних та демонстраційних полігонів, де висіваються сорти і гібриди 14 сільськогосподарських культур різних селекційних центрів та НДУ системи НААН, на базі ДП “ДГ “Елітне” діють 2 модельні ферми вирощування ВРХ та свиней.

Жигулін О.А., д.е.н, доцент,

Дорош Я.О., студентка

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут», м. Ніжин

ДИСИПАТИВНІСТЬ ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРОБІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Актуальність. Сільське господарство, як бізнес «на відкритому повітрі» з мінімальною кількістю людського ресурсу, відчуває карантинні обмеження найменше. Найкраще почувають себе представники великих агрохолдингів, що мають політичний протекціонізм та надлишкову фінансову спроможність.

Сільське господарство в умовах пандемії на 01.10.2020 р. втратило, а за деякими позиціями наростило виробництво. У порівнянні з 2019 р. обсяг виробництва зернових, зернобобових і соняшнику склав 75 і 84 %, картоплі й овочевих культур – 117 і 102 %, м'яса й молока – 105 і 97 %, відповідно. Ринок відреагував на зменшення виробництва збільшенням цін. Ціни зросли на зернові й зернобобові на 15 % (3700,5 і 4256,1 грн./т), олійні культури – 19 % (8054 і 9602 грн./т), картоплю – 7 % (5172 і 5555 грн./т), м'ясо – 4,7 % (33823 і 35405 грн./т), молоко – 6 % (8121 і 8605 грн./т). Перелічені процеси

відбуваються на фоні зниження купівельної спроможності населення: зменшуються реальні доходи населення, розмір пільг і житлових субсидій (на 8,2 млрд. грн.), збільшується рівень безробіття (9,3 %). Прогнозується у 2020 р. зменшення на 3,9 % ВВП, що веде до скорочення підтримки сільського господарства державою, рівень якої є незначним. Агровиробники й у т. ч. агрохолдингові структури активно готуються до введення ринку земель сільськогосподарського призначення. Розмір землі є основною конкурентною перевагою в агробізнесі. Складаються додаткові угоди на оренду землі, за якими орендна плата за пай несуттєво збільшується (наприклад, NSH, ТОВ Ніжин Агро пай у 3 га – на 700 грн./рік, з 4800 до 5500 грн./рік), а термін дії угоди суттєво (на 5 років) збільшується (до 2035 року). Розповсюдженням на даних підприємствах вважається річний прибуток 500-700 \$/га при вартості такого засобу виробництва як земля у 62 \$/га (8-12 %). До факторів впливу на конкурентоспроможність агробізнесу, окрім перелічених, відноситься те, що: рівень капіталізації українських публічних агрокомпаній не постраждав – акції «Астарта», «Кернел», МХП на біржі піднялись до рівня лютого 2020 р.; від карантинних заходів суттєво постраждав малий і середній бізнес; зменшення обігових коштів привело до скорочення попиту на ринку засобів виробництва (трактори – 15 %, комбайни – 60%, самохідні обприскувачі – 17%); проблема «закриття» багатьох країн у плані експорту сільськогосподарської продукції через піклування про рівень особистої продовольчої безпеки; повернення в Україну робітників із-за кордону.

Вище наведене свідчить про актуальність розробки інструментарію оперативного управління конкурентоспроможністю агробізнесу в непередбачуваних умовах пандемії.

Виклад основного матеріалу. Концепція логістичного управління конкурентоспроможністю суб'єкта агробізнесу в умовах пандемії на засадах синергетичного методу, який передбачає формування й підтримування у часі стійких дисипативних структур діяльності, наведена на рис. 1.

Сучасний стан та перспективи аграрної сфери в Україні

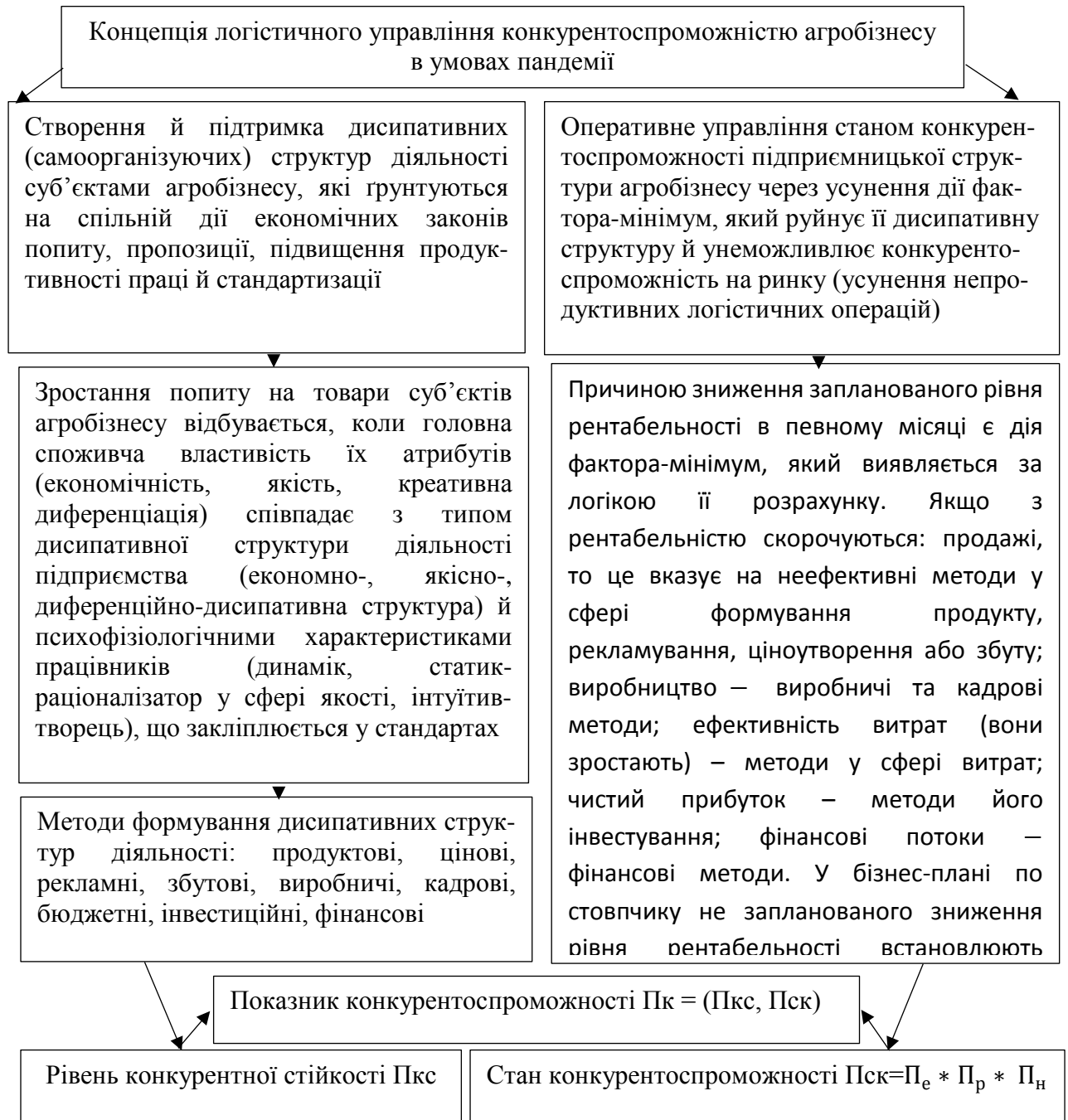

Рис. 1. Концепція логістичного управління конкурентоспроможністю суб'єкта агробізнесу в умовах пандемії

Розрахунок показника конкурентоспроможності підприємства P_k [1]:

1) вибір та обчислення складових показника P_k : а) показника, який оцінює стан конкурентоспроможності підприємства $P_{кс}$: у короткостроковому періоді (до 1 року) (виконання плану щодо утримання ринкової частки у сферах формування продукту, ціноутворення, рекламування, збуту, виробництва, управління персоналом, бюджетування, інвестування, фінансування) на основі оперативної обробки річної

фінансово-економічної звітності підприємства P_e ; у довгостроковому періоді (відповідність методів підвищення конкуренто-спроможності базовій конкурентній стратегії підприємства P_r та нормам державного регулювання P_n); б) показника рівня конкурентної стійкості, який оцінює здатність підприємства утримувати ринкову частку та конкурентоспроможний стан у часі з врахуванням циклічних процесів ринкової економіки на основі обробки фінансово-економічних звітів;

2) стандартизація їх значень за допомогою відносних показників та булевих змінних $\{1, 0\}$: а) за показником стану конкурентоспроможності $P_{ск}$ стандартизується результат: відповідності $P_e=1$ або невідповідності $P_e=0$ фінансово-економічних показників плану рентабельної роботи підприємства за місяцями року (короткостроковий період); відповідності або невідповідності методів підвищення конкурентоспроможності підприємства базовій конкурентній стратегії $P_r=\{1, 0\}$ та нормам державного регулювання $P_n=\{1, 0\}$ (довгостроковий період); стан підприємства оцінюється як конкурентоспроможний $P_{ск} = P_e * P_r * P_n = 1$, коли добуток результатів перевірок приймає значення 1 (позитивний результат 3-х перевірок), або 0 – стан оцінюється як неконкурентоспроможний $P_{ск} = P_e * P_r * P_n = 0$, коли хоча б одна з перевірок дала негативний результат; б) за показником рівня конкурентної стійкості стандартизується результат утримання або ні підприємством ринкової частки на основі трендового аналізу динаміки чистого доходу з переведенням значень чистого доходу в відносний показник, коли кожний дохід ділиться на максимальне значення доходу у часовому ряду; розраховується як коефіцієнт регресії динаміки запасу конкурентної стійкості, розрахованого за лаг часу у 3-4 цикли розвитку (9-12 років); у свою чергу запас конкурентної стійкості розраховується як добуток коефіцієнту регресії динаміки чистого доходу та числа прийнятих до аналізу років; вказує на запас чистого доходу, недоотримання якого змінює висхідний тренд цього показника на бічний (такий, що ще не веде до скорочення діяльності та ліквідації);

3) пошук головних компонент у межах сфер конкурентних переваг (логіка формування переваг та розрахунку фінансово-економічних показників діяльності підприємства дозволяє встановити фактор-мінімум, який руйнує конкурентоспроможний стан й унеможливорює конкурентну стійкість на ринку, а також визначити заходи впливу щодо нейтралізації дії фактора);

4) розрахунок латентного показника другого рівня (показника конкурентоспроможності – Пк), який підсумовує результат стандартизованих значень латентних показників першого рівня (вказує на: конкурентоспроможність, коли стан підприємства оцінюється як конкурентоспроможний, а рівень конкурентної стійкості має неспадний тренд динаміки розвитку, тобто на підприємстві сформовано конкурентоспроможний стан і воно проявляє здатність підтримувати його у часі; відсутність конкурентоспроможності, коли або стан підприємства оцінюється як неконкурентоспроможний, або рівень конкурентної стійкості підприємства має від'ємне значення; на порівняно більшу або меншу конкурентоспроможність за показником рівня конкурентної стійкості – здатності до стійкого утримання підприємством конкурентоспроможного стану, що проявляється через збереження у часі ринкової частки).

Висновки: 1. Конкурентоспроможність суб'єкта агробізнесу в умовах пандемії забезпечується через формування на ньому дисипативної (стійкої, самоорганізуючої) структури діяльності, наявність якої контролюється через показник рівня конкурентної стійкості.

2. Якщо умови самоорганізації або дисипативності порушуються, то це свідчить про втрату суб'єктом агробізнесу конкурентоспроможного стану.

3. Оперативне відновлення конкурентоспроможного стану можливе через усунення дії неефективного методу управління «фактора-мінімум», який унеможливорює конкурентоспроможність суб'єкта агробізнесу на ринку (відмовляються від непродуктивних або недостатньо швидких логістичних операцій).

Список використаних джерел:

1. Жигулін О. А. Методичний підхід до оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агро-бізнесу. Економіка АПК. 2018. № 11. С. 88–96.

УДК 631.17

Іванчик О.Ю.

магістр

Махмудов Ільхом Ісакович, к.т.н.

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

**ДОСЛІДЖЕННЯ І ОБГРУНТУВАННЯ РЕЖИМІВ РОБОТИ
ШТАНГОВИХ ОБПРИСКУВАЧІВ.**

Актуальність теми. На теперішній час використання штангових обприскувачів стає де більш поширеною, алеж погодні умови під час проведення обприскування накладають певні обмеження на їх використання. Овочівники стикаються із проблемою низької продуктивності праці та великих операційних витрат. Саме тому модернізація процесу обприскування є перспективною, а тема роботи актуальною.

Мета і завдання дослідження.

Завданням наших досліджень є вивчення процесу рівномірності розпилю розчину, визначення тих факторів, що впливатимуть на процес обприскування. Метою наших досліджень є визначення параметрів обприску чого пристрою, що забезпечать високу якість покриття та задовільну для певних умов роботи продуктивність агрегату.

Методи дослідження.

Методами наших досліджень є аналіз, теоретичне обґрунтування протікання процесу математичними залежностями, статистичний аналіз, проведення експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів.

Розроблено класифікацію обприскувачів для захисту посівів, обґрунтовано пристрій для рівномірного розподілу рідини, математично описано процес